

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserate sprejema upravnništvo v Katol. Tiskarni, Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-niških ulicah št. 2, 1, 17.

Izhaja vsak dan, izvenma nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Po pošti prejemam:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta : 13 —
četrt : 6,50 —
mesec : 2,20 —

V upravništvu prejemam:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta : 10 —
četrt : 5 —
mesec : 1,70 —

Za pošiljanje na dom 20 h na mesec.

Štev. 17.

V Ljubljani, v ponedeljek 21. januarija 1901.

Letnik XXIX.

Poljaki v Prusiji.

Ko Prusija slavi 200letnico svojega kraljestva in 30letnico svoje cesarske hegemonije v Nemčiji, tarnajo pruski listi o »poljski nevarnosti«, ki baje preti nemštvo. To je smešno in ob enem hinavsko. Smešno, je ker se Prusi ponašajo s svojo armado in brodovjem kot prva velesila na kopnem, da bi jim bil nevaren poljski živelj, ki se na življenje in smrt bori za svoj obstanek na rodni zemlji.

Smešna je trditev, da so poljske ljudske šole nevarne nemštvo in poljska bralna društva pogubna za nemški značaj Prusije. Še večja pa je pruska hinavščina, da poljsko jagnje vodo kali pruskemu volku. Oglašajo se le slaba vest v uradnih in poluradnih pruskih listih, ki sanjajo o »velikopoljski opoziciji« vzhodnih deželah. Jeza tare pruske birokrate, ker prepočasno napreduje germanizacija poljskega roda, ki ga je zvita in nasilna politika izročila pruskemu molohu.

Prusi so izdali milijone, da bi pokupili poljska zemljišča, s prusko silovitostjo skušajo zatreti poljski živelj. Z vsjo brezozirnostjo izganjajo poljski jezik iz šole, cerkve in javnega življenja. Čez prag družinskega praga vsiljujejo Poljakom svojo prusko kulturo. Toda Poljaki so žilav narod in germanizacija nima tistih uspehov, katerih je že Bismark pričakoval. Kakor Angleži niso zatrli irskega roda, tako tudi Prusi ne bodo poljskega v njegovi starodavni domovini.

Minoli torek in sredo je bilo zopet poljsko vprašanje na dnevnem redu v pruskem državnem zboru. Pri razpravi o proračunu je poljski poslanec dr. pl. Jazdzewski v pruski vladi našteval njene grehe pri upravi v poljskih pokrajinah. »Poljske nevarnosti, o kateri se govori in piše — pravi govornik — je le toliko, kolikor je vlada in njena uprava naslikata na steno.

V zadnjem času se res pojavlja mej poljskim prebivalstvom velika nezadovoljnost. Toda vlada mora rabiti drugo sredstvo, da naredi mir. Pruski kralj sam je obljubil, da bode varoval poljsko narodnost. Ker se pa to ne godi, zato ni čudno, ako je nezadovoljno poljsko prebivalstvo, ki se ponaša s tisočletno zgodovino. Kako postopa pruska vlada? Ponemčuje stara poljska imena, prepoveduje shode in gledališke predstave ter

preganja poljske posestnike ž njihovih zemljišč. Poljski podjetnik ne dobi javnega dela, pred sodiščem in pri upravi poljski jezik nima nobene pravice. Šola je le mučilnica. Naučna ministra baron Zedlitz in dr. Bone sta še pustila pouk kršč. nauka v poljskem jeziku. A sedanjí naučni minister Studt je še to prepovedal in ukazal nemški pouk. To je proti ustavi. Naučni minister s tem žali verska čustva poljskega prebivalstva. Nikdar nismo dobili poročila o porabi dispozicijskega zaklada. Vse kaže, da hoče pruska vlada protestanti-zem vsiliti poljskemu prebivalstvu. Protestanški duhovniki to javno zahtevajo. Na dnevnem redu je politika s šivankami. In potem se čudite, ako poljski listi izražajo nezadovoljnost ob takem početju!

In kaj je odgovorila pruska vlada? Finančni minister pl. Miquel je zavrnil, da mila sredstva proti Poljakom niso umestna. Pruska vlada postopa zadnjih 30 let v soglasju z vsjo Nemčijo. (Ugovori pri centru in Poljakih.) Minister dalje naglašuje, da Poljaki niso hvaležni za dobrote, ki jih dobivajo od pruske države, in da nikjer ne morejo bolje živeti, nego pod vlado Hohenzollerov. Ali ni to surovost, ako zatiravec tako odgovarja zatiranemu?

Naučni minister dr. Studt je prešerno odgovoril, da naj so Poljaki še veseli, ker si z nemščino odpirajo pota v življenje.

Poljski poslanec dr. Mizevski je vprašal finančnega ministra, kdo plačuje dobrote »pruske kulture«. Ali ne Poljaki sami? Sicer pa je zloraba državne oblasti, ako se morajo poljski otroci celo krščanskega nauka učiti v nemškem jeziku. Poljaki se ne ustavljajo toliko nemškemu jeziku, kakor namenu tega »kulturnega dela«. Ne kultura, ampak protestanška germanizacija je namen pruske vlade.

Minister Rheinbaben je opisaval poljsko nevarnost, ki baje preti že Berlinu, ter prečital razne izrezke iz poljskih listov, ki ne hvalijo pruske vlade in njenih organov. Konečno je bahato gromel nad Poljaki: Mi Nemci hočemo izvršiti svoje delo in pokazati Poljakom, da pruski orel mogočno vzdiga svoje peruti.

Uprav prusko! Kakor kaže, bode vlada

še z večjo brutalnostjo postopala proti Poljakom. Morda še grofa Walderseeja pokličejo s kitajskega bojišča, da v kali zatre poljske »bokserje«.

Zmeda v Ljubljani.

Kunčičev top proti megli je postal slavocnan. Vse se je možu smejalo, ko je pri Virantu razvil možnost, da bi se ljubljansko meglo lahko preganjalo s topovi.

Kunčič ni bil izvoljen in megli, pravijo, se ni bati topov in vender se je te dni nekaj zgodilo, kar je na Ljubljancane uplivalo bolj, nego bi jim kdo s topom ustrelil v meglo. Ljudje, ki so v svojem gospodarstvu tako praktični da bi naposled omislili si na mestne stroške tudi top proti megli, niso več občinski svetniki ljubljanski. Avgusta Erzina, tudi nekdanjega neodvisnega kandidata na svojo pest, je nekdanj župan poslal v pokoj »brez penziona«, sedaj je pa Erzín župana poslal v — »penzjon«... Ali ne more kaj takega na Ljubljancane še bolj uplivati, kakor Kunčičev top proti megli?

Sicer pa so na našem magistratu uverjeni, da bode Hribar do prihodnjih volitev vsaj — vladni komisar. Ljudje si seve žele nepristranskega vladnega komisarja, ki bi lahko mej mestnimi računi in pogodbami malo pobrskal. Kaj bi bilo, če bi bil nek mestni eksekutor, ki je prišel zadnjič k nekemu spoštovanemu davkoplačevalcu z grožnjo, da mora znatno svoto na zemljariji plačati takoj nje mu, »sicer se bomo jutri takoj intubulirali«. Davkoplačevalec pa je bil toliko previden, da si je mislil: »plačuje se pri mestni blagajni,« in je eksekutorja odpodil. Seve ni bilo nič »intubulacije«. Ali je eksekutor morda na tak način pobiral za pokritje mestnega deficita?

Ko bi zgoraj omenjeni davkoplačevalec plačal zahtevano svoto, bi se mu utegnilo isto prigoditi, kar je doživel občeznani posestnik, kateremu so z arubili konje, dasi je imel pobotnice o plačanih davščinah v rokah.

Na magistratu se sedaj boje opozicije, boje se, da ne bo mogoče več dolgo vrsto točk reševati v tajnih sejah in da bi opozicija preskrbela, da bi morali gospodje biti napram javnosti bolj odkritosrčni. Na magistratu pravijo, da so pristaši opozicije jako

sitni ljudje. Zvedeli so namreč sedaj na magistratu, da pristaši opozicije ugibajo, kdo bode zgradbo novega Franc Jožefovega mostu tako uzorno nadzoroval, ako ne bo Ivan Hribar vsaj vladni komisar. Ivan Hribar je bil tisti veleum, ki je v obč. svetu predlagal za zgradbo novega mostu tak načrt, s katerim se sedaj skoro ne more naprej.

V obč. svetu se je takrat zjasnilo celo inženjerjem, da bode ta načrt še hujši, kakor načrt o Rimski cesti, a obveljati je moral Hribarjeva in obveljala je tudi njegova. ko se je že pred meseci za tisoče kron prekoračil proračun. Pomislite, kaj bi bilo, ako bi opozicija zahtevala, naj sklepa Hribar s tvrdkami take proračune, da bo njihovo prekoračenje sam plačeval.

V tej bojazi tudi liberalci nič kaj posebnega ne poročajo o strahoviti blamaži magistratnega terorizma. V tej bojazi je dr. Tavčar pozabil na svoj trebuh in je pristaše opozicije krstil za »debeli Izrael«, dočim je občeznano, da je mej pristaši opozicije prav malo debelih ljudi in da se je uprav trebušček Ivana Hribarja za časa njegovega županovanja znatno zredil, zredil tako, da niti več peš ne hodi, kakor so hodili ljubljanski župani tedaj, ko Ljubljana ni imela deficita, ampak da se »mora« voziti z dvema konjema.

Tavčar pravi, da opozicija »privosoci razkošje«. Tu je Tavčar gotovo mislil na svoje obligatne šampanjske steklenice. Mi jih nimamo. Opozicija raje pije poštenega domačega cvička!

Umevno je, da Hribarja skrbe tudi stroški. Tu mu povemo, da stroške res ne bo plačal ni Erzín, ni Breskvar, ampak plačati bi jih moral Hribar, ker je zgubil pravdo. Ako Hribar hoče mestu kaj prihraniti, naj za tiste tisočake, ki jih je dve leti brez pravice užival, plača namestu mesta vsaj te stroške. Pa še jedno dr. Lenochovo naj podamo: »Kar se v Ljubljani voli v mestni svet, se je zmiraj tajno skrutiniralo. Ta navada je obstajala več nego trideset let in nikdo se ni spodtkal nad njo«. Hm, čimbolj smo brali te stavke v »N. Fr. Pr.« bolj smo se zamislili v zlobnost opozicije. Trideset let se je na magistratu delalo po svoje — sedaj pa se ne bo moglo več! Vsaka napredna

LISTEK.

Med Slovenci ob Renu.

(Piše Luka Arb.)

(Dalje.)

Četrtek 27. decembra smo odločili že pred prazniki, da bomo šli v jamo. Kaplan Panhoff se je zgovoril z ravnateljem, vrlim katoličanom, da nas pelje sam pod zemljo in nam vse razloži. Toda ob 9. uri dopoldne pride nenadoma komisija in ravnatelj mora z njo v jamo. Naš up je šel po vodi. A prijazni ravnatelj nam sporoči, da nas rad popelje ob 12., ko odide komisija.

»Meni to nič ne de,« pravi, »kosilo me lahko počaka.«

Dopoludne smo šli gledat Ren, ki je od Marxloha oddaljen dobre četrte ure, in luko Alsum.

Ren, nemški Ren! Kako so te že opevali, »unsern Vater Rhein!« Kar je Dunajčanom »die schöne, blaue Donau«, to si ti Nemcem. Posebno čujejo nad tvojim nemškim značajem. Francozi te ne smejo nikdar

dobiti. Prav lepa je pesem »Rheinlied«, ki jo je zložil Miklavž Becker (1840) in uglašbil G. Kunze. Glasi se:

Sie sollen ihn nicht haben,
Den freien deutschen Rhein,
Ob sie wie gier'ge Raben
Sich heiser darnach schreien;
So lang er ruhig wallend
Sein grünes Haupt noch trägt,
So lang ein Ruder schallend
An seine Wogen schlägt.

Sie sollen ihn nicht haben
Den freien deutschen Rhein,
So lang sich Herzen laben
An seinem Feuerwein;
So lang in seinem Strome
Noch fest die Felsen stehn,
So lang sich hohe Dome
In seinem Spiegel sehn.

Sie sollen ihn nicht haben
Den freien deutschen Rhein,
Bis seine Fluth begraben
Des letzten Mann's Gebein.

Bolj znana je »die Wacht am Rhein«, bojna pesem naših Prusakov. Škoda lepe pesmi in še lepše kompozicije, da jo oneščajajo avstrijski mekozobi mladiči, ki niso

nikoli Rena videli. In da pusti naša gosposka prepevati to pesem, ki (milo tolmačeno) prav nič ne vzbuja patrijotičnega čustva! Kaj bi rekli Prusi, ako bi pri njih pela mladina kako »Wacht an der Donau«? Toda le potolaženi naj bodo naši Tevtončki: njih porenski Nemci gotovo ne rabijo za stražo ob reki; saj jih pa tudi ne marajo, če prav se tako ponujajo. To »častno« delo opravljajo lahko sami, če hočejo. Le siliti in štuliti se nikar, kjer te ne marajo!

Sama na sebi je pesem, kakor omenjeno, prav lepa. Menim, da ustrežem radovednosti več častitih bravcev, če prepisem prvo, drugo in zadnjo kitico.

1. »Es braust ein Ruf wie Donnerhall,
Wie Schwertgeklirr und Wogenprall:
Zum Rhein, zum Rhein, zum deutschen Rhein!

Wer will des Stromes Hüter sein?
(: Lieb' Vaterland, magst ruhig sein,
Fest steht und treu die Wacht am Rhein! :)

2. Durch Hundertausend zuckt es schnell,
Und aller Augen blitzen hell:
Der deutsche Jüngling, fromm und stark,
Beschirmt die heil'ge Landesmark.

Lieb' Vaterland, magst ruhig sein,
Fest steht und treu die Wacht am Rhein!

Mladenič prisече, da bo vedno, do smrti stražil reko pred tujci.

6. Der Schwur erschallt, die Woge rinnt,
Die Fahnen flattern hoch im Wind:
Zum Rhein, zum Rhein, zum deutschen Rhein,

Wir Alle wollen Hüter sein!
Lieb' Vaterland magst ruhig sein,
Fest steht und treu die Wacht am Rhein!

Besede je zložil Max Schneckenburger (1840), napev pa Karl Wilhelm († 1854).

Ob 12. uri je že pričakoval ravnatelj cehe »Deutscher Kaiser«, razkazal nam razne stroje in nam odkazal sobe, da smo se preoblekli. Vsak je dobil irhaste hlače in irhasto suknjo, težke okovane škornje, trd klobuk, ki naj bi varoval glavo v nizkih rovih, palico in rudarsko svetilko. To je bilo smešno, ko se je prikazal drug za drugim, ogledujoč se, iz sobe. Bilo nas je pet oseb, ravnatelj, kaplan Panhoff, midva in še mali kaplan iz Beecka. (Dalje sledi.)

duša se mora zjokati ob tem! Upravno sodišče se je »spodtaknilo« ob to lepo navado ljubljanskega magistrata. Vsak poštnjak more torej videti, kako lepa in poštna je bila navada ljubljanskega magistrata, samo opozicija je tako zlobna, da se veseli, da se glasovi ne bodo šteli več pri zaprtih vratih in ob kontroli Malovrhovih tovarišev!

Na magistratu so jezni, jezni so pa tudi drugi. Silno jezen je nek napredni agitator, ki se je za izvolitev nekoga obč. svetnika trudil po gostilnah »noč in dan«. Po volitvi prišel je agitator k možu svojega srca in ga prosil, naj ga opozori, kedaj bo razpisana kaka štipendija, da jo dobi njegov sin. Obč. svetnik je od tedaj res silno pazil na razpis ustanov ter je res »štipendijo« — pridobil, a ne sinu agitatorjevemu, ampak svojo mu. Kako je že bilo nekoč nekje pisano o sinekurah? Hvala upravnemu sodišču, da je Ljubljancem po »tridesetletnem« čakanju odprlo oči.

Celjske razmere.

Celje, 19. jan.

V števil. 15. »Slovenca« priporoča nekdo iz Šoštanja, da bi se poskrbelo za Šoštanj slovenskega kleparja. Še bolj kakor v Šoštanju bi potrebovali v Celju narodnega kleparja. V Celju in po savinjski dolini se vedno mnogo zida in vedno se oddajajo dela za razne cerkvene in šolske stavbe celjskim kleparjem, kateri so vsi Nemci ali pomenci. Do zadnjega časa se nam je prijazen kazal klepar Skoberne, a ker mu je nek nemški prvak zapretil, da se mu stanovanje odpove, če ne voli Pommerja, je šel z Nemci volit in nas izdal. — Enako bi v Celju jako dobro izhajal naroden pleskar, kateri bi dobival dela v Celju od Slovencev in zmernih Nemcev — ravno tako pa tudi po vsej savinjski in saleški dolini, kjer jim tudi manjka pleskarja.

Ker sem že govoril o izsiljevanju pri zadnjih volitvah, — še naslednje: Črevljar Pelko, mož brez posebnega političnega prepričanja, je dobil od Nemcev 60 kron, da je šel Pommerja volit. Neki sodni uradnik je hotel voliti dr. Debelj, a ko so njegovi kolegi to zvedeli, so ga kljub dogovoru pustili na cedilu in nihče ni prišel ga namestovat, da bi izvršil svojo volilno pravico. Nasproti je neki drugi uradnik — Nemeč — imel ves dopoldan prosto, da je lahko agitiral. — Predsednik okrožnega sodišča pl. Wurmser se je celo nad tem izpodtikal, da je neki slovenski uradnik, kateri prejšnji in volitveni dan vsled neke rane na obrazu ni prišel v urad — pač pa k volitvi. Rebus sic stantibus ni čuda, da ima Pommer 83 glasov večine.

Konečno naj se obregnem še ob ljudskem štetju: Račoveden naj bo svet, koliko bo v Celju Slovencev po tem ljudskem štetju. V Celju se je prakticiralo tako: Najprej je uradni sluga raznašal samo nemške pole. Precej za njim pa je prišel kak magistratni škric in je vprašal gospodarja, če se spozna

iz pol, kdo mu jih bo izpolnil itd. Nazadnje se je ponudil škric, da je pripravljen mu to uslugo storiti in mu polo popisati. Vprašal pa ni nihče po občevalnem jeziku — in marsirali so vsi med Nemce. Ker so pa pri mestnem uradu na nemški jezik tako obsedeni, jim je hotela neka dobra slovenska duša napraviti veselje, vpisala je namreč — ne razumevši nemške pole, — svojega petelina s kuro vred v napačno rubriko in naznanila njun občevalni jezik — kot nemški. — Nehoté dober dovtip!

Celjski Nemci so dobili sedaj »Deutscher Eislaufverein.« Nekemu slovenskemu obrtniku to poudarjanje nemštva ni ugajalo, za to reče nemškemu tovarišu: »Kaj boste s svojim nemštvom, ko ste pa vsi prav za prav Slovenci?!« Nemškutarček mu razlaga, da sicer niso rojeni Nemci, a da so »deutschgesinnt.« Slovenski obrtnik ne razumevši notranje nezmislil pojma »deutschgesinnter Slovene«, mu odvrne: »Potem pa pišite »deutschgesinnter Eislaufverein!« — Dobro jo pogodil!

Politični pregled.

V Ljubljani, 21. januarja.

Pregled izida državnozbornskih volitev. Vsepeh zadnjih državnozbornskih volitev je torej znan na celi črti. Dunajski listi prinašajo zaznamek vseh izvoljenih poslancev po strankarskih skupinah. Iz tega pregleda se pa da tudi posneti, koliko so posamezne stranke napredovale oziroma nazadovale. Najbolj je napredoval nemški radikalizem. Nemški radikalci so imeli dosedaj le 8 poslancev, a sedaj jih imata Wolf in Schönerer pod komando 21, torej 13 mandatov več; nemška ljudska stranka jih je imela 41, sedaj 49, Poljaki prej 55, sedaj 60, Italijani dosedaj 15, sedaj 19 poslancev; liberalno veleposestvo več dva (30), Rusini sedaj 11, več dva, češki agrarcev dosedaj ni bilo, sedaj jih je 6; ravno tako imajo češki narodni delavci 4 nove mandate. Po jeden mandat so dobili češki katoliki (2), poljska ljudska stranka (9), srednja stranka v velepossestvu (2). Izvolili so pa in sicer največ Mladočehi, ki so imeli dosedaj 61, a sedaj imajo le 53 mandatov; njim slede kršč. socijalci, ki so padli od 27 na 21, ter soc. demokratje od 15 na 10 mandatov. Šest mandatov je izgubila tudi puhlo-frazasta slobodna nemška zveza, ki šteje sedaj samo tri člane; katoliška ljudska stranka štiri, ima jih sedaj 23. Slovenci smo izgubili dva mandata (Einspieler in Laginja). Ostale stranke so si ohranile dosedanje posestno stanje. Pripomniti je le še, da je imel stari parlament 20 divjakov, novemu jih pa pripisujejo listi le 9. V tem računu sta pa všteta tudi izvoljena baron Dipauli ter Klofač v smihovski skupini, vendar se računa, da se pri dopolnilni volitvi ne premeni posestno stanje. Zmagoval je torej na vsi črti narodnostni radikalizem, le na Češkem ta ni imel uspeha, ker je imel tam odločivo be-

sedo gospodarski moment. — Po deželah se razdele te stranke tako-le: Mladočehi: na Češkem 40, Moravskem 13; poljski klub: v Galiciji 59, v Šleziji 1; nemško-ljudska stranka: Češko 3, Štajersko 4, Moravsko 6, Nižjeavstrijsko 6, Gornjeavstrijsko 5, Šlezija 3, Solnograško 4, Koroško 8, Tirolsko in Predarlško 2; nem. radikalci: Češko 19, Nižjeavstrijsko 1, Šlezija 1; kršč. socijalci: Nižjeavstrijsko 20, Štajersko 1; katol.-ljudska stranka: Gornja Avstrija 10, Solnograško 2, Štajersko 6, Tirolsko 5; nem. liberalci: Češko 14, Moravsko 9, Nižjeavstrija 5, Gornja Avstrija in Šlezija po 2, Bukovina, Štajersko in Tirolsko po 1; Slovenci: Kranjsko 9, Štajersko 4, Goriško 2, Istra 1; Rusini: Galicija 8, Bukovina 2; Italijani: Gorica 3, Istra 4, Tirolsko 7, Trst 5; socijalisti: Nižjeavstrijsko 4, Šlezija in Moravsko po 2, na Češkem in v Galiciji po 1; liberalno veleposestvo: Češko in Nižjeavstrijsko po 7, Štajersko in Moravsko po 4, Šlezija 3, Kranjsko in Tirolsko po 2, Koroško 1; konservativno veleposestvo: Češko 16, Moravsko 2; centrum: Gornje Avstrijsko 3, Tirolsko 2, Nižje Avstrijsko 1; slobodna nemška zveza: Nižjeavstrijsko 2, Moravsko 1; češki agrarci in narodni češki delavci imajo vse mandate na Češkem, češka katol. lika na Moravskem, poljska ljudska stranka vseh 9 v Galiciji, Hrvatje 9 in 2 Srba v Dalmaciji, Rumuni vseh 5 v Bukovini in srednja stranka v velepossestvu vse tri mandate na Moravskem. — Bivša desnica je štela 206, levica 189 poslancev. Desnici so pripadali: 61 Mladočehov, 55 Poljakov, 33 članov slov. kršč.-narodne zveze, 19 konservativnih veleposestnikov, 27 članov katol. ljudske stranke, centrum 6, Rumuni 5. — Mej temi vsemi je po stanu le 7 učiteljev.

Vlada in parlamentarne stranke. Dunajski listi poročajo, da je jel ministerski predsednik Koerber prav marljivo vsprejemati v avdijenci voditelje raznih večjih parlamentarnih strank. »N. Wien. Tagbl. javlja, da so bili v petek sprejeti dr. Šusteršič, Jaworski, grof Stürgkh in dr. Chiari. Iz zanesljivega vira se pa poroča, da dr. Šusteršič ni bil v oficijelni avdijenci.« »Gr. Tagbl.« pa ve poročati, da je bil povabljen tudi K. H. Wolf, a da je povabilo odklonil. Razgovori se baje sučejo v prvi vrsti o vprašanju glede sestave delavne večine, o volitvi zborničnega predsednika, premembi poslovnika in adresi na prestolni govor. Volitev pred sednika namerava vlada postaviti na dnevni red prve seje. Listi, posebno liberalni, poročajo, da dosedanji predsednik dr. Fuchs ne pride več na čelo parlamenta, ker so baje z njim nezadovoljni tudi nekateri desničarji. Za adresno bodo parlamentu predloženi trije načrti; jednega predloži bivša desnica brez Mladočehov, drugega Mladočehi, in tretjega vse stranke v nemški »gemeinbürgerschaft«. O teh vprašanjih se vrši sedaj tudi razgovor v ministerskem svetu.

Prememba v vodstvu poljskega kluba. »Kurier Lwowski« ve poročati, da

dosedanji načelnik poljskega kluba, vitez J a w o r s k i, radi visoke starosti, šteje namreč 79 let, odloži predsedstvo in bo mesto njega izvoljen načelnikom novoizvoljeni poslanec vitez Ch a m i e c, namestnik deželnega maršala, ki je v letih 1870/1880 pripadal drž. zboru. Pred sestankom drž. zbora odloži baje Chamiec mandat dež. odbornika. — Oficijelno vest še ni potrjena.

Autonomija na Tirolskem. Listi poročajo iz Inomosta, da se je v petek sošel k prvi seji v zadnjem deželnozbornem zasedanju izvoljeni avtonomijski odsek. V tej seji je izjavil namestnik, da vlada mora vztrajati na svojem prvotnem stališču. Odsek je potem izvolil pododsek štirih članov, obstoječ iz poslancev Kathrein, Grabmayr, Wackernell in Brugnara, ki naj izdela avtonomijski načrt. Poročevalcem je določen poslanec dr. Kathrein. Iz vladne izjave je razvidno, da ni dokaj upanja na rešitev predelega vprašanja.

Črnogorska kneževina dobi v kratkem nekako novo, moderno ustavo. Odkar je knez Nikita postal »kraljeva visokost, ni več prijatelj zastarelih naredeb in naprav. V prvi vrsti se namerava preosnovati pravosodje in ločiti od administracije, sestavljati in predlagati vsakoletni proračun in ločiti upravo dvornih od državnih financ. Ta novotarija bo zadela pri Črnogorcih ob razne pomisleke in ovire, vendar upata knez in vlada, da izvedeta načrt brez večjih polomov.

Angleška kraljica Viktorija je nevarno obolela na živčni boleznini in že peti dan je njeno zdravstveno stanje skrajno kritično. Okolu nje bolniške postelje so zbrani vsi bližnji sorodniki in njen vnuk cesar Viljem se pa nahaja na potu v Osborne. Trinosemdesetletna kraljica Viktorija je bila rojena 24. maja 1819 kot hči vojvoda Kentškega ter je kot devetnajstletna mladenka nastopila vlado po smrti Viljema IV. 20. junija 1837, torej vlada že 64. leto. Pred petdesetimi leti ji je umrl sprog princ Albert saško-koburški, s katerim se je poročila 10. februarja 1840. Doživela je v svoji lepi starosti precej veselih, a tudi dokaj žalostnih dni, posebno pa sedaj na večer svoje življenja. Hrabri Buri so ji zdatno ogrobnili življenje in splošna sodba je, da je ravno neugodni položaj v Južni Afriki največ kriv njene sedanje boleznini, iz katere zbog svoje visoke starosti bržkone več ne okreva.

Dopisi.

Iz Vrhpolja pri Vipavi, 18. jan. (Požar.) Colski orožniški vodja g. Ignacij Hrast vračajoč se po svoji službeni zadevi na svojo postajo ob 1. uri popoldni 15. t. m., je zapazil od daleč, da se neko okno blizo stare cerkve Vrhpoljske nenavadno sveti. Ko pride nasproti dotične ozke ulice, vidi že plamen iz okna švigati. Hlev poln sena in listja bil je ves v ognju, v pritličju pa je bila goveja živina in prašiči. Vse je trdno spalo. Skrbni gospod orožnik jel je torej buditi, vpiti, trkati po durih razbijati in še se ljudje niso

O Levčevem »Slovenskem pravopisu« in njega kritikah.

Spisal dr. K. Štrekelj.

(Dalje.)

Perušek se moti tudi v tem, da stavi besedo *jasla*, omenjeno na str. 102. v II. zvezku primerjajoče slovnice Miklošičeve, v isto vrsto z besedo *jasli*. Res je sicer, da beseda *jasli* prehaja v nekaterih slovenskih narečjih prav tako, kakor v srbščini ali hrvaščini od XVI. stoletja *jasli* in *gusli*, iz *i*-debel med *a*-debla; toda beseda *jasla* na omenjeni str. 102. sploh nima z besedo *jasli* 'Futterkrippe' nič opraviti, ker je tujka in od zgoraj že imenovane besede *asla* 'apostema, tvor' samo v tem različna, da je jotirana; vzeta je iz nemščine: *assl*: »der Aiss (Aßs), das Aisslein (éassl, assl, astl) die Eiterbeule« (Schmeller¹ 157, Miklosich, Et. Wtb. 4).

Pisati je pač tudi *kuslja* 'Hündin', ne *kusla*, ker je beseda skrajšana iz *kusulja*, čegar podstava je *kusa*, od koder imamo tudi *kušek* in *kuselj* 'der Hund'; prav pa je *kusla* v drugih, v Pletersniku navedenih pomenih iz romanske tujke *kosla*. Tako je tudi pisati *halja*, *haljina* in ne *hala*, *halina*; *štorklja* je pisati vsakakor z *lja*, bodisi da je v slovenščini na nemško podstavo *Storch* 'Storch' pridejan sufiks *ulja* ali samo *lja*; prvo je verjetnejše. Tudi za *lila* 'Puppe' je z ozirom na bolg. *lilja* 'Tante' in poljski *lala*, *lalka* (t. j. *lilja*) 'Puppe' pisati prav *lilja*.

S tujkami ne ravna gledé končnega *la*, *lja* naš jezik popolnoma enako. V obče smemo reči, da dobivajo tujke

iz nemščine *lja*, tujke iz italijanščine, furlanščine, latinščine in turščine pa *la*. Seveda sta analogija in čas prevrtala premnogokrat tudi to pravilo.

Tako imajo n. p. *lja* iz nemščine izposojene besede: *antvilja*, *antvelja* 'Handtuch' srgn. *hantwehel*; *baklja* iz *Fackel* (ne *bakla*, kakor piše Levec); *burklje* pl. t. iz *Furkel* (*lja* nastavljam zato, ker imamo v Cerknem instrumental z *burklem*), potemtakem tudi *burkljati* in ne *burklati*; *čolja* 'der Hackblock' iz bav. n. die *Zollen*; *dilja* die 'Diele', ne *dila*, zato tudi ne *ravnodilec*, ampak *ravnodiljec*; *dromlja* die 'Mundtrommel'; *faglja* die 'Fackel'; *frajlja* 'das Fräulein'; *grolja* 'Koralle', kor. n. *gralle*; *fulja* 'die Fülle'; *gajšlja* 'Geissel' in *gajšljati*; *hilja* 'die Eile' (kor. n. *heilm*); *kiklja* 'der Kittel'; *kruglja* 'Krug' bav. *Krugel*; *kruklja* 'Krücke' 'Krüchel'; *pilja* 'Spund' kor. *Peil*; *ruklja* 'eruca' je pač iz bav. *Ruckäl*, *Ruckelein* in ne iz ben. *rucola*; *raglja*, *rahlja* (ne *rahla*) *Stange* n. 'Rahen', 'Rachl', toda *rakla*, ker je to iz furlanščine *ràcli* 'fraso, broncone', potemtakem tudi *rageljščak* in ne *ragelščak*; *šeflja* 'Schöpföffel'; *špriklja* 'der Spreitel'; *štaplja* 'die Staffel'; *šublja* 'die Schaufel' srgn. *schüvel*; *šveglja*, srgn. *swügel* itd. Narečja, ki izpreminjajo *a* za palatalnimi soglasniki *v*, imajo v teh primerih *e*, v Cerknem n. pr. govore: *ántle*, *bakle*, *čuóle*, *díle*, *drümle*, *fule*, *kikle*, *šuble*, *šiefle*, *štáfle*.

Nekatere iz nemščine izposojene besede pa se temu pravilu vpirajo, n. p.: *bula* 'die Beule', *skula* neka bolezen iz srgn. *schule* 'Maulkrankheit der Pferde', *špila* 'der Wurstspeiler', stgn. *špilla*; *šula*, *šola* 'die Schule'; *kandla*

(kor. *kandva*) 'Kandel', *kugla* (kor. *kuhva*) 'die Kugel', *perla* 'die Perle' (poleg *pereljni*), *šala* 'die Schale', *štala* 'der Stall', *sola* 'der Saal' in še morda nekaj drugih. Kaj je temu vzrok? Prve tri besede so pač stare izposojenke in so bile sprejete v obliki *buta*, *skuša*, *spita*, *šola* itd.; ostale pa se mi zdé več ali manj vse iz novejšje dobe, ko je že začel pri nas srednji *l* stopati na mesto *š*.

Včasih tudi ni lahko določiti, je-li beseda izposojena iz nemščine ali iz kakega drugega jezika: *coklja* je lahko iz bav. 'die *Zockel*, *Zuckel*', pa tudi iz ital. *socolo*, kajkavski *cokol*, kakor piše Habelič; koroški izgovor *cokla* govori za pisavo *coklja*, *cokljati* in za nemščino; *bergla* (kor. *berhva*), *berla*, *ferla* iz n. *Ferel*, lat. *ferula*, v češčini *berla* poleg *brle* (gl. moje opomnje v Archivu XI. 460); *patrola* 'die Patrouille', v nemškem izgovoru 'Patrule', *pištola* n. 'Pistole', ital. *pistola* iz č. *pištál*; *tabla* 'Tafel' in lat. 'tabula'. Za pisavo *orglje* iz n. *Orgel* govori koroški *orgle*, *orglati*, proti nji dosledna kajkavska pisava *orgule*, kjer bi pričakovali vsled naslombe na sufiks *ulja* pisavo *orgulje*, ki je v hrvaščini pravilna; poleg kajkavske oblike govori tudi izgovor *orglati* v narečjih, kjer bi pričakovali *orglet*, za *orgle* in ne za *orglje*. Razložiti tega srednjega *l*-a za *lj* ne vem: tudi na Goriškem znana beseda *orlist* 'organist' govori za *l* ne za *lj*. Temna beseda je *perla* 'pedisequa', *pidrlja* 'Begleiterin der Braut'; v obojem tiči najbrž srgn. *verte* 'Begleiter' in bav. *Gflart*; nastopil je pač sufiks *la*, kakor v *dekla*. Moderne tujke iz nemščine imajo seveda *la* in ne *lja*; prim. zgoraj omenjeni *sola* 'Saal'. (Dalje prib.)

zavedli, kaj da je, dokler ni jel kamenja me tati skozi okna v spalnice, ki so bile deloma že dimnate. Zaprte duri pri hlevu je vlomil s puškinim kopitom in svojo telesno silo ter tako rešil vse živali. Na klajo so padali že ognjeni utrinki. Ostalim zbeganim ljudem je pomagal sam iz hiš vlačiti opravo in hrano. Stiril je požrtovalno z lastno nevarnostjo vse, da se reši, kar je mogoče, ter se trudil do belega dne.

Nevarnost je bila sila velika, ker pogoreli hlev je sredi ulice, na obeh straneh ulice so zopet druga poslopja, vse tikoma skupaj takorekoč pod eno streho, in vse je bilo s senom in steljo natlačeno. Hvala Bogu, da je o istem trenutku, ko je ogenj bruhnil izpod strehe, pojenjala silna burja, drugače bi bila zgorela vsa poslopja, stara cerkev in mogoče bi bilo prišlo tudi župnišče na vrsto in dalje še druga bližnja poslopja.

O žalostnem prizoru smo se pa tudi lahko prepričali, kaka dobrotja je vodovod, kojega oskrbnitvo je bilo kmalo na licu nevarnosti. Naglo so se nastavile dolge cevi na hidrant, kakor vervece so bili možje naglo na lestvicah in strehah ter so držali napete cevi, vodovod pa je klestil po gorečih tramih, gredah in po senu tako, da je kmalo skozi duri hleva tekla voda kakor potok, in zjutraj bil je ogenj zaduščen.

Hvala torej Bogu, ki je ostavil silno burjo, hvala požrtovalnemu g. orožniškemu vodju, hvala skrbnemu vodstvu vodovoda, da na kraju nevarnega požara nimamo druzega žalostnega spomina, ko pogoreli hlev. Dejak, župnik.

Iz Bele Krajine, 16. jan. Kakor je bila volivna borba v marsikateri fari Bele Krajine prav huda, tako je bila tudi v podzemeljski fari, za katero so se liberalci tudi obilo trudili, da bi dobili v njej večino za Lukca in Globočnika. Kdor ve, da so v fari štiri občine in da leži fara v sredi med Črnomljem in Metliko, tema največjima liberalnima gnezdoma, ta se pač ne bo čudil, da so imeli liberalci primeroma precej glasov.

Hvaležni pa morajo biti liberalci za to tudi tamošnjemu g. učitelju, res vrednemu drugu Črnomaljskega Ščetine, ki je storil tudi vse, kar je sploh mogel. Hodil je neki po noči okoli po vaseh, kakor veša, in po hišah nagovarjal za liberalce. Mnogo jih je pregovoril, ne da bi vedeli ljudje, kdo je Jelenc. Svest si je bil popolne zmage svojega ljubljanskega kolege. Pa vendar je tudi on pogorel, kakor črnomaljski Ščetina. No morda mu pa tudi ta poplača pogorelnino, saj je Ščetina tudi agent, seveda »Slavije«. — Kdo je vse v Beli Krajini še agitiral za liberalce, je skoro neverjetno. Liberalci so izdali parolo: Pfeifer mora pasti, in zao so storili vse, kar so mogli. Kacih 14 dni pred volitvijo Pfeiferjevo prišel je v Podzemelj neki agent menda »Concordiae«, pravijo, da se je pisal Kranjc, in ta je hodil od vasi do vasi, od hiše do hiše, seveda s pretvezo, da zavaruje, pa je le agitiral in podpisaval glasovnice in lepake nabijal za Globočnika.

Naj navedemo še posledico liberalne volitve v podzemeljski fari. Kmalo po volitvah je zblaznel, kakor se pripoveduje, kmet J. B. iz Krasinca. V blaznosti mnogo govori o volitvah, Jelencu in Globočniku in kako je bil zapeljan in kako se zdaj kesa. Pred volitvami je neki hudo nasprotoval domačima duhovnikoma in grdo govoril proti njima. V tej vasi je tudi največ agitiral g. učitelj in je največ volivcev volilo liberalce.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 21. januarja.

Osebnosti. Presvetli cesar je vpo-kojenemu polkovniku Avgustu Salamonu v Ljubljani podelil plemstvo. — Pravni praktikant pri deželnem sodišču v Ljubljani Ivan Mencinger je imenovan avskultantom.

Ljubljanski občinski svet ima jutri ob 5. uri popoldne izredno sejo. Na dnevnem redu zopet ni potrditve soglasno izvoljenega novega odbora prostovoljnega gasilnega društva. Ali se res obč. svetniki na tak način hočejo norčevati iz poštenih mož. Ognjegasci najboljše store, ako se energično postavijo napram tekemu postopanju. Tudi pri njih mora zmagati pravica!

Shod ljubljanskega kršč. soc. delavstva. Včeraj dopoldne ob 10. uri se je vršil v dvorani „Kat. doma“ dobro obiskani ljudski shod, katerega je sklicalo „Slov. kat. delavsko društvo.“ Tovariš G o s t i n - č a r je poročal o zahtevah delavcev, ki so: Znižanje delavnega časa, ureditev minimalne plače, spopolnitev obrtnega nadzorstva, in zavarovanj za boleznin in nezgod, vstanovitev državne zavarovalnice za onemogle in dela nezmožne delavce. V političnem oziru najodločneje zahtevamo splošne jednake direktne in tajne volivne pravice, katera bi ne koristila samo delavcem, marveč bi tudi državo rešila sedanje krize. Ako bo drž. zbor dela zmožen, pričakujemo od naših zastopnikov, da vstopijo odločno za te gotovo opravljene zahteve. Dalje je povdarjal, da je treba preosnovati sedanje šolstvo v verskem duhu. Ako hoče država dobiti odkritosrčnih in dobrih državljanov, jih mora vzgojiti v dobrih šolah. Delavstvo more tudi zase le tedaj pričakovati zdatnega zboljšanja, ako bo javno življenje preveto s krščanskim duhom. Tovariš J e r a j je poročal o volivni pravici za mestni občinski odbor v Ljubljani. Kazal je, kako malo sedanje zastopstvo skrbi za domačega obrtnika in delavca. V Ljubljani bi domačini lahko zaslužili veliko več, ko bi mestni občinski zastop imel smisla za to, da dá delo domačinom. Predlagal je r e s o l u c i j o, v kateri se pozivlje o b - č i n s k i s v e t, da vendar enkrat da tudi onim prebivalcem občine, ki dosedaj nimajo volivne pravice pa vendar donajajo ogromne prispevke občini. Resolucija je bila soglasno vsprejeta. Tovariš M o š k e r c je govoril o političnem pregledu ter je pokazal, kako zamotan je naš politični položaj. Upanja, da bi se to kmalu premenilo, je malo. Zato je treba, da se delavci zavarujemo z dobro organizacijo za vse slučaje. Predsednik L u k n a r je na to z živijo klicem cesarju zaključil lepi shod. Peticija za volivno pravico se bo vložila na občinski odbor.

Pravico javnosti je naučni minister podelil nemški enorazredni ljudski šoli v Domžalah.

Iz zapora v Škofji Loki je ušel 46 letni Jakob Vodnik, domače Kobal, iz Gabrške gore. Zaprt je bil zaradi tatvine.

Srečolov je vlada dovolila delavskemu bolniškemu in podpornemu društvu v Trzinu.

212 glđ zgubila je včeraj neka Železnik na poti iz Tivoli po Dunajski cesti, Šelenburgovih ulicah preko Kongresnega trga.

Telefon. V interurbannem telefonskem prometu je bilo meseca decembra v Ljubljani 166 pogovorov, v lokalnem pa 19.500. V Trstu je bilo decembra meseca interurbannih pogovorov 2.201, lokalnih pa 300.000.

V Špitalski ulici A.: »Zakaj v Ljubljani vedno ceste razkopavajo?« B.: »Zato ker imajo deficit, pa iščejo podzemeljskih »šacov«.

Umrl je v Mošnjah na Gorenjskem g. župan Andrej Jurgele. Bil je spoštovan, neupogljiv katoliško-naroden mož. Pogreb se vrši dne 23. januarja dopoldne ob en četrt na 10.

Kunčičevi konji splašili so se danes dopoldne na Bregu Nek izžanski kmet jih je prijel.

Tatvina. Včeraj je Jak. Kalan iz Zg. Senice pri Medvodah šel k maši. Mej tem imel je doma prijazen obisk. Vihotapil se je v njegov dom tat ter mu ukradl hranilno knjižico kranjske hranilnice v znesku 700 gold.

Ljudsko štetje v Trstu se vrši na tak način, da razburja slovensko ljudstvo ter ubija pravni čut in spoštovanje do oblasti. Mestni magistrat namreč postopa po svojih organih popolnoma svojevoljno. Magistrat noče izdavat slovénških tiskovin, a sekcije vračajo strankam popisne pole z zahtevo, naj jih izpolnijo v italijanskem ali nemškem jeziku. Največje nezakonitosti se vrše v tržaški okolici. Zato je politično društvo »Edlnost« uložilo na namestništvo pritožbo, v kateri prosi, da izda magistratu stroge ukaze v tem oziru.

Potrjen zakon. Vsled najvišjega sklepa z dne 28. dec. je potrjen zakon, s katerim se preminja § 8. cestnega zakona za Go-

riško. Po tej premembi d. bi kobariški okraj svoj cestni odbor, tolminski pa izgubi dva odbornika. Te dni se bodo vršile nove volitve v tolminskem in goriškem političnem okraju.

Preprečna pot v Ameriko. Stražnik Slanovec je na ljubljanskem kolodvoru aretoval dva v Ameriko namenjena Sodražana, ki sta hotela čez morje, ne da bi še zadostila vojaški dolžnosti.

Avstrijske železnice. Dolžina vseh avstrijskih železniških prog je l. 1899 znašala 18.738 kilometrov in sicer državnih železnic proga je dolga 7584 kilometrov, privatnih pa 11.154 kilometrov. Kolodvorov in postaj je bilo 4102, hišic za čuvaje in drugih malih poslopij 10.988, hiš za uradnike in uslužbenca 1361. Lokomotiv je bilo 5153, osebni vozov 11.165, tovornih pa 113.100. Na avstrij. železnicah se je l. 1899 prevozilo 142 milij. ljudij, v tovornem prometu pa se je vozilo 114 milijonov ton. Prometni dohodki so znašali 296 milijonov, izdatki 193 milijonov glđ. Nesreč je bilo 2015, potnikov je je bilo poškodovanih 215, od katerih je bilo 15 usmrčenih. Pri železnicah uslužbenih oseb je bilo 91.172 oseb in sicer 17.699 uradnikov, 11.172 poduradnikov, 1906 ženskih uslužbenk, 60.335 slug in 101.657 delavcev je bilo plačanih na dan. Vsi ti so za svoj trud dobili plačila nad 107 milijonov gl. Te podatke smo posneli po depozitarni knjigi »Statistik der in den im Reichrathe vertretenen Königreichen und Ländern im Betriebe gestandenen Locomotiv Eisenbahnen«.

Novi poslanci po poklicu. Izvoljenih je pri zadnjih volitvah 169 posestnikov, 69 advokatov in notarjev, 52 trgovcev in obrtnikov, 31 profesorjev in učiteljev, 28 pisateljev in urednikov, 24 duhovnikov, 8 tehnikov, 6 zdravnikov in lekarnarjev.

Rudokopi sedaj uslužujejo na vsem svetu 4.355.204 ljudi. Največ rudarjev ima Angleška, namreč 875.603, potem pride Nemčija s 498.569 rudarji, ameriške združene države s 444.578, Indija 318.888, Francoska 292.821, Rusija 239.434, Avstro-Ogerska 219.227, Belgija 160.150 rudarji. Na vsem svetu so lani izkopali 449.000 kilogramov zlata, 5.695.000 kg. srebra, 75.563 ton kositra, 471.000 ton cinka, 442.000 kg. bakra, 790.000 kg. svinca, dobili so dalje 11.353.000 ton soli in 15.771.000 kg. petroleja.

Žalosten spomin Kroglo, ki je umorila laškega kralja, je laški iustični minister Giantano izročil za »spomin« kraljici vdovi Margariti.

Zdravnikov v Avstriji je po zadnjem izkazu 10.576, in sicer na Nižjeavstrijskem 3054, na Gornjeavstrijskem 368, na Solnograškem 114, na Štajerskem 674, na Koroškem 141, na Kranjskem 99, na Primorskem 331, na Tirolskem in Predarl-skem 548, na Češkem 2563, na Moravskem 881, v Šleziji 225, v Galiciji 1313, v Bukovini 134, v Dalmaciji 131.

Varčevalci in volitve. Po novi postavi o volitvah poslancev v državno zbornico ima pravico do glasovanja vsak državljan, ki je dne 15. maja dopolnil 25 let svojega življenja in če premore izkazati, da je od dne 1. februarija vsaj skoz jedno celo leto nepretrgoma v poštni hranilnici imel shranjenih najmanje 50 glđ. A da se ime sme zapisati v imenik volivcev, to se zgodi še le v slučaji, če je državljanu dotično potrdilo dal ravnatelj poštnohranilničnega urada. Pri zadnjih volitvah se je 678 državljanom pripoznala volivna pravica, in 1616 varčevalcem, ki so že prej dobili v roke zahtevano potrdilo, so se ob času zadnjih volitev uradnim potom njihova imena vpisala v imenik volivcev. Pa ta postava ne velja pri nas v Avstriji, za zdaj ima ona svojo veljavo samo na — Nizozemskem.

Bi bilo tudi v Ljubljani dobro! Policija v Hildesheimu je izdala naredbo, po kateri omejuje »promenade«, oziroma pohajanje mladih dekletec po mestnih ulicah.

Srečni ognjegasci. Na Francoskem se napram prostovoljnim gasilcem postopa vse drugače, nego pri nas. Sedaj dobe ondi ognjegasci v slučaji, da so se ponesrečili, državno penzijo in sploh po 25letnem službovanju in po 65. letu svoje starosti pokojnino. Da se za to pokrijejo stroški, naložili se bodo večji davki zavarovalnicam.

Samomori. Najstrašnejši korak, ki ga more storiti obupan človek, je samomor.

Zgodovina nas uči, da se povsod tam množe samomori, kjer ljudstvo opušča versko življenje. Le oni je dovolj močan, da prenaša vse težave in nesreče, kdor veruje v božjo previdnost in pravičnost ter ve, da ga čaka onkraj groba večno plačilo ali večna kazen. Na Dunaju je bilo leta 1888 samo 345 samomrov, lansko leto 1900 pa se je umorilo 500 oseb, med njimi 108 ženskih. Najmlajši je bil desetleten deček, najstarejši 84leten starec.

Vanderbiltova poroka. Minoli teden se je v Novem Jorku poročil znani ameriškanski milijonar Vanderbilt z gdđ. Crench. Ženin ima imetja samo 1500 mil. frankov. Nevesta mu je prinesla malenkost 250 milijonov frankov. Italijanski anarhisti v Patersonu so ugovarjali proti tej zvezi kapitala in novoporočencema poslali več ostrih dopisov. Zanimivo vprašanje je: Kateri teh dveh je vzel drugega zaradi denarja?

Zedinjene države merijo brez naselbin prav toliko, kakor vse evropske države skupaj, in štejejo 85 milijonov prebivalcev. Da bomo razvideli velikanski napredek Zedinjenih držav v minulem stoletju, ozrmo se na razmere koncem 18. stoletja. Španija je takrat imela večino Amerike; razven osrednje Amerike in Zahodnje Indije so namreč bile v španski oblasti: Kalifornija, Florida, Texas ter celi severni, zahodni in južni del Južne Amerike. Glede na razsežnost naselbin koncem 18. veka pride za Španijo Portugalska, ki je imela v oblasti Brazilijo, dalje Anglija, ki je imela nekaj majhnih kolonij in Kanado, potem Francija, kateri je od nekdanjih velikanskih naselbin ostalo samo porečje Missisipijskega, in na zadnjem mestu Rusija, ki je imela severo-zahodni konec severne Amerike, to je Ala-ko. Zedinjene države so bile tedaj edina neodvisna dežela v Ameriki in so segale samo do Missisipijskega. Merile so komaj 1-8 milijona kvadratnih kilometrov, danes pa obsegajo 9-6 milijonov kvadr. kilometrov. Pred sto leti Zedinjene države niso imele popolnoma 5 milijonov prebivalcev, zdaj jih pa imajo 17 krat toliko! Koncem 18. stoletja je bilo v Zedinjenih državah izmed 1000 prebivalcev 794 belih, rojenih v Ameriki, 16 belih, rojenih v Evropi in 190 barvastih; danes pa jih je med 1000: 570 belih Amerikanov, 298 belih iz Evrope, 142 barvastih. Iz tega vidimo posebno, kako silno je naraslo število Evropejcev. V celem 19. stoletju je pršlo v Zedinjene države okrog 18 milijonov evropskih izseljencev.

* * *

Kaj pa pravi »inteligenca?« »Rodoljub« 2. št.: »Grozovito propada klerikalstvo... Bog daj, da bi šlo tako naprej, da bi se ljudstvo v svojo korist in srečo otreslo duhovniškega jerobstva«. Katoliški poslanci so »hinavci, ki so kmeta izdajali trikrat, predno je petelin enkrat zapel«. Glavne laži, ki so že bile v »volivnem katekizmu« in jih je »Domoljub« že temeljito zavrgel, se zopet naštevajo. »Farovski gospodje so lažniki in ljudski goljufi«. »Grofje, škofi, župniki in kaplani vas imajo vsi za norca!« »Peklenska farovška vrata«. Ta list je tako nesramen, da s podpisom »Piše katoliški duhovnik« priobčuje »Nedeljska promišljevanja« s svetopisemskimi citati in zabavlja čez katoliško cerkev. »Kaplan Krpuca« je »lažnjivi kljukec«, »razširja nesramne listke«, »klerikalnemu gospodstvu je zapel mrtvaški zvon«. »Rodoljub« agitira za pravoslavje, o Žabljanih piše, da jih je katoliški duhovnik pripravil na pravoslavje. Laž je edino orodje te »inteligence«, ki se imenuje liberalno. — Mnogi Ljubljančani sedaj ugibajo, kdo naj bi bil kandidat. Čujejo se glasovi, da bi se poleg Turka prav lepo podal Kunčič. Kunčič je tudi že izjavil, da sprejme kandidaturu, samo k Bleiweisu noče iti. In tu ima odločno napak. Bleiweis potrjuje o kandidaturah željne napredne može. Ako je Bleiweis potrdil Turka, zakaj bi ne tudi Kunčiča? Da se Bleiweis o pameti svojih ljudi nikdar ne moti, je menda gotovo. Ako so Ljubljančani Turka volili, zakaj bi ne tudi Kunčiča? Kunčič je včeraj že imel svoj prvi »shod«, na katerem je obljubil delovati na to, da se v Trnovem ustanovi kavarna. Tudi proti Tavčarjevi volitvi se baje hoče pritožiti, ker se je ondi tudi tajno skrutiniralo, in nikakor mu ne

gre v glavo, zakaj je dobil samo jeden glas, ko mu vender sedaj vsak, kogar vpraša, zatrjuje, da ga je prav gotovo volil.

Društva.

(Bralno društvo »Lipa« na Slapu pri Vipavi) priredi dne 27. pros. t. l. veselico s plesom in šaljivo loterijo. Začetek ob 8 uri pop. Čisti dohodek je namenjen v korist društva. K udeležbi uljudno vabi odbor.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 21. jan. (C. B.) „Wiener Zeitg.“ javlja: Državni zbor je sklican na četrtek 31. t. m.

Dunaj, 21. jan. Ministerski predsednik pl. Koerber je bil včeraj od cesarja pri avdijenci sprejet. Danes dopoldne je bil zbran ministerski svet v notranjem ministerstvu, katerega so se udeležili vsi člani kabineta. Knez Windischgrätz, predsednik gosposke zbornice, je bil danes v daljši avdijenci pri cesarju.

Dunaj, 21. januarja. Po listih se je razširila vest, da se bo Schönererjev klub razdvojil. Wolf pa je včeraj izjavil na nekem shodu, da si da rajši roko odsekati, kakor da bi se ločil od Schönererja. Pripravlja se sporazumljenje in združenje med nemškimi radikali in med nemško ljudsko stranko. Tej zvezi bi stopil na čelo dr. Bärnreuther.

Dunaj, 21. jan. Pri včerajšnjem obnem zboru dunajskega društva za zidanje cerkva, katerega pokrovitelj je cesar, je govoril kardinal in nadškof Gruscha o gibanju „Los von Rom“. Rekel je, da se tu ne gre samo za vprašanje, ali ostanemo katoličani, ampak tu se gre za vprašanje: Proč od Kristusa! To gibanje je naperjeno tudi proti avstrijski državi in proti vladajoči dinastiji. Razdiralni elementi, katerim se ne gre le za vero, imajo tu vmes svoje roke.

Praga, 21. jan. Danes se je vršila tu poroka bivšega ministerskega predsednika grofa Thuna z g. ofinjo Ernestino Wratislav. Poročil ju je praški nadškof. Navzočih je bilo mnogo članov visoke aristokracije.

Krakov, 21. jan. „Czasu“ se poroča z Dunaja, da bo Jaworski ta teden nadaljeval svoje pogovore z ministerskim predsednikom. Pri tem se ne gre le za omogočenje parlamentarnega dela, ampak tudi za to, da se določi prihodnji program. Vladi je veliko na tem, da se ne bi razprava o investicijskem proračunu zavlekla z dolgotrajnimi debatami. Vladi je tudi na tem, da se ne bi vnela dolga adretna debata, katero bi razni govorniki z dolgimi političnimi razpravami zavlačevali. Kaže se, da bo vlada sledila oni politiki, za katero se je odločil poljski klub.

London, 21. januarja. Iz Ostborna se poroča po polnoči: Kraljici se je poslabšalo, tako da vsi pričakujejo njeno smrt. Sprejela je zadnja verska tolažila. Vsi člani kraljeve rodbine so zbrani v kraljičini spalnici in čakajo, kaj bo z njo.

Osborne (Anglija), 20. jan. ob 8. uri zvečer: Kraljica Viktorija je v nezavesti. Katastrofe je pričakovati vsako uro.

Cowes, 21. jan. ob 3. uri zjutraj. (C. B.) Vsa kraljevska rodbina je zbrana v spalnici kraljice Viktorije. Smrti je pričakovati vsak trenotek.

London, 21. jan. Cesar Viljem in vojvoda Connaught sta došla v London. Sprejel ju je valeski princ. Cesar se je podal v palačo Buckingham.

Pretorija, 21. jan. Pri Balmoralu so se polastili Buri predvčeršnjim ceglega angleškega vlaka z živili in vojmm materijalom.

Umrli so:

18. januarja. Marija Keržič, paznika žena, 59 let, Cesta na Kodeljevo 3, plučni emfsem.

19. januarja. Jernej Gečar, delavec, 69 let, je bil na železnici povožen.

20. januarja. Terezija Foregg, gostija, 70 let Karlovska cesta 14, kap.

V bolnišnici:

17. januarja. Alojzij Dovgan, pismonoše sin, 2½ leta, škrlatica. — Jakob Jurkovič, kajzar, 37 let, jetika. — Ivan Hutter, posestnika sin, 17 let, srčna hiba.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306,2 m. srednji zračni tlak 736,0 mm.

Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Noba	Padavina v 24 urah
19. 9. zveč. 741,2	— 5,8	sl. szah	jasno		
20. 7. zjut. 740,5	— 7,0	sl. svzh. pol oblač.		0,0	
2. popol. 740,0	6,1	pr. m. jzah.			
20. 9. zveč. 740,5	2,9	sl. jzah. pol oblač.			
21. 7. zjut. 739,6	4,2	sr. vszv. oblač.		0,0	
2. popol. 737,3	5,2	p. m. jzah. jasno			
Srednja temperatura sobote — 6,6°, norme: — 2,4°.					
Srednja temperatura nedelje 0,7°, normale: — 2,3°.					

Izjava.

Na podlo notico v 11. št. »Sl. Naroda« zastran podelitve častnega občanstva gosp. župniku Ivanu Podboju podpisani odborniki občine Rakek slovesno izjavljamo, da smo glasovali za ta predlog po svojem prepričanju in iz tega namena, da izrazimo gosp. župniku iskreno zahvalo za njegov veliki trud ob času oskrbovanja izpraznjene unške župnije skozi malone celo leto. Dopsnik »Sl. Naroda« sam dobro vé, kako debelo laž je mej svet spustil, ko je zapisal besede da je g. župnik dobil zato častno občanstvo, ker je njegov kaplan hodil na Unec opravljat duhovniška opravila. Znano je tako njemu kakor nam vsem, da je gosp. župnik vsako drugo nedeljo ob vsakem vremenu prihajal na Unec opraviti ob 10. uri božjo službo. Kedar je poslal namesto sebe vrliga gosp. kapelana Zupana, je imel pa doma tem več opravila. G. župnik ni bil dolžan Unčanom tako streči, da so imeli vsako nedeljo in praznik doma božjo službo. Lahko bi bil tako ukrenil, da bi bili morali unški farani v Planino hoditi, kakor so morali l. 1875. Vsa čast g. župniku za njegovo gorečnost in postrežljivost. Ako bi g. dopisnik imel tako »prebrisan glavo« kakor mi, bi se spominjal tudi tega: da obiskujejo božjo službo na Uncu mnogo Rakoveci in da so ob času oskrbnitva g. župnika Podboja še posebno radi hodili na Unec k sv. mašam in pridigam; — dalje, da je imel imenovani g. župnik mnogi uradnih pisarij in nemalo sitnosti pri popravljanju unškega župnišča itd. Da so mu tudi Rakoveci lahko hvaležni, ker je v koledarju družbe sv. Mohorja l. 1899 popisal cesarjev prihod na Rakek in ta stari že skoro pozabljeni dogodek iz leta 1864 ohranil domači zgodovini, bodi le mimogredé omenjeno.

Velečast g. župnika prosimo, naj ga ta notica, ki jo je sestavila skrajno hudobna roka, ne žali preveč in naj bo prepričan o našem neomejenem spoštovanju.

Rakek, dne 16. jan. 1901.

And Modic, župan, Janez Hlad, podžupan; Matija Matičič, Franc Urbas, Lovrenc Ivančič, Ivan Fatur, Anton Stražšar, Matovž Ileršič, Ivan Ivančič, Janez Zafar, Janoz Puntar, Jan. Bajtz, Franc Puntar, odborniki.

Trgovski pomočnik,

ksteri je izvežban trgovine mešanega in manufakturnega blaga, se sprejme pri »Gospodarskem društvu v Trnovem«. Ponudbe s preteklostjo službovanja je natanko popisati. 41 3-3

Emajlna glasura, prava, uporabljiva za predmete, kateri se mnogo rabijo, n. pr. umivalniki, zelezje, les, kositar, kameniti predmeti, vodovodne škofije, kojim dá porcelanu slično prevlako V škatljicah po ½ in 1 Ko. se dobiva pri tvrdki **BRATA EBERL v Ljubljani**, Františkanske ulice. Vnanja naročila po povzetju. 228 3 12-8

Prodajalna

na najlepšem prostoru z veliko zalogo vsakovrstnega perila in storjenih oblek, kakor tudi drobnine se pod ugodnimi pogoji takoj odda. 279 (1) 25 (3-3)

Več se poizve pri upravnistvu.

Predivo

kakor tudi vse druge

deželne pridelke

kupi najdražja

Anton Kolenc,

trгоvec v Celju, Narodni dom

Kdor ima veliko prediva, naj naznani zadnjo ceno in množino. 35 10-3

Št. 1354.

Razglas.

54 3-2

Izpreminjač razglas z dne 9. februarija 1900, št. 4876, od-eja mestni magistrat kot obrtno oblastvo prve instance glede na točenje žganja nastopno:

Vsakdo, ki toči v mestu Ljubljani žgane opojne pijače, bodisi v posebnem lokalu, bodisi v zvezi s kakim drugim prostim ali koncesijonovanu obrtom in mu je odmerjena za tako točenje v smislu § 11 zakona z dne 23. junija 1881 drž. zak. št. 62, posebna naklada v polletnem znesku 90 K, mora točenje teh pijač vs ko soboto in na dan pred velikimi prazniki ustavit i o petih zvečer, ob nedeljah in praznikih pa ob dvanajstih opoldne.

Če je sobota praznik, velja za njo poslednjeimenovana ura. Kdor toči te pijače v posebnem lokalu, to je ne v zvezi s kakim drugim obrtom, mora ob gori navedenem času zatvoriti svoj obrtni prostor.

Ostala do očila ostanajo neizpremenjena, kakor jih odreja prvotni razglas.

Ta odredba stopi v veljavo s 1. februarijem 1901.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane,

dne 12. januarja 1901.

Šivalne stroje

priznana najboljša izdelka za družine in obrtnike

priporoča 888 25-16

tovarniška zaloga šivalnih strojev

Ivan Jax v Ljubljani, Dunajska cesta 17

Družinska pratika

je izšla.

Dobiva se komad po 12 kr. = 24 vinarjev po vseh prodajalnicah v mestih in na deželi.

Glavna zaloga pri H. Ničmanu v Ljubljani.

Ceniki za razprodajalce pošiljajo se zastonj.

Dunajska borza.

Dne 21. januarja.		Dne 19. januarja.	
Skupni državni dolg v notah	98-25	20 mark	23-53
Skupni državni dolg v srebru	98-10	20 frankov (napoleonor)	19-15
Avstrijska zlata renta 4%	117-45	Italijanski bankovci	90-45
Avstrijska kronska renta 4% 200 kron	98-30	C. kr. cekini	11-34
Ogerska zlata renta 4%	117-05		
Ogerska kronska renta 4% 200	92-15	3-2% državne srečke l. 1854, 250 gld.	181-—
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	1701-—	5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	165-50
Kreditne delnice, 160 gld.	660-50	Državne srečke l. 1864, 100 gld.	196-50
London vista	240-55	4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	95-30
Nemski drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj	117-60	Tisine srečke 4% 100 gld.	140-—
		Dunavske vravnave srečke 5%	258-—
		Dunavsko vravnavo posojilo l. 1878	106-—
		Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	93-90
		Prijoritete obveznice državne železnice	42-—
		južne železnice 3%	340-40
		južne železnice 5%	120-50
		dolenjskih železnic 4%	99-50
		Kreditne srečke, 100 gld.	388-—
		4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	258-—
		Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	48-—
		Ogerskega	23-—
		Budimpešt. bazilika-srečke, 5 gld.	14-15
		Rudolfove srečke, 10 gld.	60-—
		Salmove srečke, 40 gld.	180-—
		St. Genois srečke, 40 gld.	201-—
		Waldsteinove srečke, 20 gld.	—
		Ljubljanske srečke	58-—
		Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	268-—
		Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v	6205-—
		Akcije tržaškega Lloydja, 500 gld.	822-—
		Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	110-25
		Splošna avstrijska stavbinska družba	145-74
		Montanska družba avstr. plan.	429-—
		Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	450-—
		Papirnih rubljev 100	254-—

Nakup in prodaja vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd. Zavarovanja za zgoibe pri žrebanjih, pri izzrebanju najmanjšega dobitka. — Promese za vsako žrebanje. Kulanina izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba „**M E R C U R**“ l. Wollzeile 10 in 13, Dunaj, l., Strobelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvarah, potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za dosego kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti naloženih glavnih.